

DE WRAAK VAN COLPAERT

Het was de Gentenaars ter oore gekomen, dat de graaf van Vlaanderen zijn gegeven woord wilde verbreken. Dit joeg de algemeene verontwaardiging ten top.

Men wist aldus, dat de baljuw van Gent, Rogier van Hauterive, aan het hoofd van een gewapende bende Gent zou binnenrukken om de personen van Jan Yoens en Pieter van den Bosch op te eischen. Met een edelmoedige zelfopoffering hadden beide mannen hun leven veil gesteld voor het heil van het land. Zonder aarzelen, zonder weifeling hadden zij tot de vereenigde poorters gezegd :

— Indien het geluk en de voorspoed van Gent en van geheel Vlaanderen eischen dat wij ons opofferen, dan zijn wij bereid ons vrijwillig aan den beul over te leveren.

Deze woorden verwekten overal de grootste geestdrift.

Duizenden armen werden naar hen uitgestoken, uit duizenden monden galmde het :

— Neen, neen, dat nooit ! wij blijven vereenigd in het leven als in den dood : Leve Jan Yoens ! Leve Pieter van den Bosch !

Na dit blijk van vertrouwen, hadden beide leiders, overeenkomstig de bevelen van Filips van Artevelde, alles in het werk gesteld voor het ten uitvoer brengen van het algemeene plan. Waar het noodig was geoordeeld, had men geld uitgedeeld ; men had er voornamelijk voor gezorgd dat iedereen goed gewapend was. Intusschen had Pieter van den Bosch zijn trouwen schalkschen Klaas naar de omstreken van het kasteel afgevaardigd, om nadere inlichtingen in te winnen over de krijgsbewegingen, die de graaf mocht hebben bevolen.

Op de tinnen en de wallen had men schildwachten uitgezet, om de komst van het vijandelijk leger te bespieden.

Toen de dag grauwde, hadden Pieter van den Bosch en Jan Yoens nog geen oog toe gedaan en beraadslaagden nog immer in de groote kamer van van den Bosch's woning.

Er kwam iemand de deur binnengestormd.

— Wat is er, Jef ?

— Klaas zal over vijf minuten hier wezen.

— Kunt gij hem op zoo verren afstand herkennen ?

— Ja. Hij heeft de eigenaardige manier van gebukt langs den grond te loopen.

— Dan zullen wij dra nieuws vernemen.

De groote zaal van het oude huis vulde zich weldra met mannen. In de gespannen verwachting waarin men verkeerde, werd er niet meer gesproken ; men was benieuwd den waren toestand te vernemen.

Een oogenblik later kwam Klaas de zaal binnengestormd. Hij zag er vuil en gehavend uit, was gansch met slijk overdekt, doch een luimig gezicht glimlachte onder de steekpet...

— Wat nieuws brengt gij ons, Klaas ?

— Dat, zooals wij gisteren laat hebben vernomen, de baljuw Rogier van Hauterive, aan het hoofd van een goed gewapende bende, hedenmorgen zijn intrede in de stad Gent zal doen om de hoofden op te eischen van Pieter van den Bosch en Jan Yoens.

— Liever sterven wij! riepen allen als één man.

Jan Yoens vroeg het woord. Spoedig werd alles stil. De kloeke aanvoerder stapte op een stoel, zoodat zijn groote gestalte het gewelf schier raakte. Hij liet zijn blikken over de bijeengestroomde witkappen dwalen.

— Vrienden, riep hij, nogmaals dank ik u om dit blijk van vertrouwen dat gij ons schenkt. Het was evenwel onnoodig, want ik ken uw trouw hart, ik ken het Vlaamsche volk, dat zich liever laat neerhakken dan de zijnen te verraden... Wanneer ik heden, de laatste maal misschien vóór groote gebeurtenissen zich zullen voltrekken, het woord tot u richt, dan is zulks niet uitsluitend om u te danken, het is ook en wel voornamelijk om u een gedragslijn voor te houden, een plan dat gij allen stipt zult moeten volgen... Wat er ook moge voorvallen, gebruikt uwe wapens niet, wij zijn hier te Gent met duizenden en de baljuw vermag met zijn honderd geharnaste mannen niets tegen ons.

— Wanneer gaan wij er dan de bijl eens inzetten? riep eene stem.

— De tijd zal vroeger komen dan gij denkt, de strijd zal ruw wezen en 't bloed met beken in Vlaanderen stroomen. Doch dat in dezen strijd geen enkel feit geschiede dat niet in volmaakte harmonie is met het karakter en het pogen der Vlamingen, onze strijd is edel en mag niet worden besmet door onedele daden.

Een gemompel van goedkeuring werd gehoord.

Jan Yoens vervolgde :

— Een onberispelijke gedragslijn is eenieder geboden. Men gebruike zachtheid daar waar geweld overbodig is. Vrienden, ik waarschuw u vooral toch geen nutteloos bloed te vergieten, want wie met het zwaard slaat, zal door het zwaard vergaan.

— Dan zal de graaf er eerst door vergaan! riep Arnold de Clerck, want hij heeft er reeds zooveel van de onzen mede geslagen.

— Ja, ja, riepen allen, die de laatste woorden van Jan Yoens met kwalijk verborgen ontevredenheid hadden aangehoord.

— Maar Jan Yoens, riep Arnold, waarom moeten wij dan allen de wapens dragen, indien wij ze niet mogen gebruiken?

— Gij moogt u verdedigen! antwoordde Jan Yoens.

— Heel goed, maar ik denk dat wij aanvallenderwijze moeten te werk gaan! riep Arnold. Het ware onbehandig van ons, eerst den graaf al zijn troepen te been te laten brengen en ons aldus te laten verslaan.

— Zeker zou zulks heel onbehandig zijn, en ik hoop dat het ook nooit zoover zal komen. Maar laat ons niet de zwakken verpletteren, maar eenvoudig handelen volgens de omstandigheden, dat zal nog het beste zijn.

Het woord van den aanvoerder gold voor wet, en, alhoewel men liever maar stormenderhand op de mannen van Rogier van Hauteville zou zijn ingegaan, toch besloot men, zooals de aanvoerder had gezegd, de omstandigheden af te wachten en te handelen zooals het toeval zou ingeven.

Men wilde uiteen gaan om elkander nog op de Koornmarkt te ontmoeten, toen Klaas zei :

— Het schijnt dat Simon...

— Zwijg, zei Pieter van den Bosch.

Klaas zweeg.

— Ik weet waarvan er sprake is, zei Pieter. De mannen kunnen heengaan.

Toen allen het huis hadden verlaten, riep de aanvoerder zijn knecht.

— Wat was er van Simon Bette ?

— Hij zal hedenmorgen worden losgelaten uit de gevangenis van Eekloo.

— Zoo, dan zal ik er wel voor zorgen, dat hij zijn gevangenis spoedig voor een andere verruilt, want hij mag dezen morgen nog niet onder het publiek komen ; dat ware een troef uit onze kaart.

— Maar hoe zult gij hem beletten zich aan het volk te laten zien ?

— Gij zult hem buiten de stadspoorten tegemoet gaan en hem dan naar hier begeleiden.

— Goed, kapitein.

En Klaas spoedde zich weer de stadspoorten uit. Hij kwam juist intijds, want op ongeveer een half uur afstand van de stad, kwam hij den dikbuikigen burgemeester tegen en wist hem heel behendig naar het huis van Pieter van den Bosch mee te loodsen.

Daar aangekomen beklaagde de goudsmid zich over de harde behandeling die hij te verduren had gehad, weidde lang uit over de vreugde en het opzien, dat zijne terugkomst te Gent zou verwekken en voer daarop tegen zijne verdrukkers uit.

— Nog nooit werd er iemand van mijn rang zoo mishandeld. Ik werd als een gewoon poorter die een misdaad heeft begaan in de gevangenis geworpen, ik, die langer dan twintig jaar hoofdman van het goudsmidsgilde ben geweest, die burgemeester ben. Wat moest ik toch al beleven ; ik werd op mijn ouden dag achter ijzeren traliën en dubbel gegrendelde deuren gezet ; het is genoeg om mij razend te maken.

— 't Is schande ! zei Pieter.

— Ja, 't is schande, en gij, gij hebt een braaf hart, Pieter.

— Daar spreken wij vooreerst niet over, Simon.

— Hoe zal ik voor de burgers optreden, Pieter ? Denk daar eens over.

— Ik heb daar reeds aan gedacht, zei van den Bosch, gij moet eerst in mijn huis wat wachten.

— En die rekels, die Matheïssen, vervolgde Simon, zij zullen gewaar worden wien zij hebben durven beledigen ; ze zullen voelen wie ik ben, wat ik ben !

Simon zweeg een oogenblik, denkend aan de schande die hij had moeten verduren.

Eindelijk nam hij weder het woord.

— Pieter, zei hij, welken indruk zou mijne terugkomst maken op het volk ? Hoe zal ik het aanspreken, hoe zal ik dat best doen ? Ik zal aldus aanvangen : Zeer waarde medeburgers, neen : Zeer waardige burgers, want mijne aanspraak zal zich tot de menigte richten, en het zijn de burgemeesters alleen die eigenlijk mijns gelijken en dus mijne medeburgers kunnen heeten..., dus : Zeer waardige burgers...

— Stil, Simon, men zou u kunnen hooren en de uitwerking van uw aanspraak mag niet verloren gaan ; zij mag niet openbaar worden voor haar tijd... Ik zal u hier houden tot ik wederkeer ; intusschen kunt gij uw aanspraak voorbereiden.

— Gij zijt een beste jongen, Pieter.

Van den Bosch bracht hem in zijn meest geheime kamer, draaide de deur op dubbel slot, liet een wacht voor de deur en vertrok om zich bij Jan Yoens en zijne mannen te voegen.

Simon keek heel beteuterd rond, sloeg toen met beide vuisten op de deur, riep van den Bosch na, dat hij een drievoudige schurk was en eischte zijn vrijheid weer. Doch zijn toorn deed alleen den schildwacht glimlachen, en Simon bleef met zijn uitgehongerde maag ten tweeden male aan zijn lot overgelaten.

Het was negen uur in den morgen, toen de komst van Rogier van Hauterive aangekondigd werd. Eenigen tijd nadien reed de hoofdofficier van Gent, op zijn strijdros gezeten, de banier met het wapen van den graaf versierd voor zich uitdragend, de poort der oproerige stad binnen. Hij was vergezeld van Gilbert Matheÿssen en zijne broeders, en eene bende gewapende mannen. Rogier wendde zijn ros naar de Koornmarkt, alwaar reeds een groote massa volk vergaderd was.

Bijna onmiddellijk achter hen waren twee mannen eveneens de stad binnen gereden. De eene was een monster gelijk, met vervaarlijken, bebloeden kop ; de andere was een jongeling, met somberen blik en op wiens gelaat een uitdrukking van diepen haat te lezen stond.

Op de Koornmarkt gekomen, bleef Rogier van Hauterive te midden van de plaats staan. Hij beval de trompetters te blazen, teneinde het volk tot zwijgen te brengen. Terstond traden twee trompetters, een aan weerszijden van den hoofdbaljuw, naar voren. Driemaal weerklonk een luiden en lang aangehouden toon. Doch geen gejuich, geen handgeklap steeg op, meldende dat de hoofdofficier was gekomen, om het bevel van hun heer bekend te maken. Een akelige stilte heerschte over het plein, de stilte die den storm voorafgaat. Op aller gelaat stond verontwaardiging te lezen, aller vuisten waren gebald, uit aller oogen schoten bliksemstralen. Een drukkende verwachting van iets verschrikkelijks, maar beslissend, scheen het gemoed van iedereen bezig te houden.

De ridder zag verwonderd in het rond, de Matheÿssen verbleekten, en Gilbert stak de hand onder zijn mantel en hield het gevest van zijn dolk vast omklemd. Steven Matheÿssen trad op den hoofdofficier toe en sprak hem fluisterend in het oor :

— De geest van het volk staat mij heden niet aan, iedereen ziet er somber uit, wij deden beter terug te keeren en versterking te halen. Laat ons naar Wondelgem terugkeeren.

— Neen, antwoordde Rogier, ik ben hier gekomen om mijn plicht te doen, en niets zal mij hiervan weerhouden.

De hoofddofficier keek bezorgd rond, toen hij deze woorden sprak. Hij ook zag het naderend gevaar maar al te duidelijk.

— Laat nog eenmaal de trompetten steken ! beval hij, en dan zal ik de proclamatie lezen.

Wederom schetterden de trompetten, doch nauwelijks waren de tonen vervlogen, of een gemompel ging door de menigte. Een gedrang ontstond, men trachtte de voorste rijen te bewegen.

Rogier van Hauterive zag deze beweging, hij strekte zijn rechterhand uit, verhief de banier van den graaf boven zijn hoofd en riep op luiden toon :

— Burgers en inwoners van Gent, ik vertegenwoordig hier den persoon van uwen heer en vorst ; mijne woorden behelzen zijne bevelen, luistert dan naar wat den graaf van Vlaanderen beslist heeft en gehoorzaamt hem. Lodewijk, uw genadige vorst, heeft edelmoedig toegestemd in al uw verlangens, uw medeburger werd in vrijheid gesteld.

— Dat is gelogen, ten sterkste gelogen, riepen eenige stemmen. De hoofddofficier beval stilte. Langzamerhand verkreeg hij die.

— Ik herhaal, dat uw heer genadiglijk al uwe verzoeken heeft ingewilligd, en dat hij de vriend is, zoowel als de vorst, van de burgers zijner goede stad Gent. Ter erkenenis van deze allergunstigste gevoelens vraagt hij slechts...

Hij wachtte een oogenblik. Over het plein had men een musch kunnen hooren vliegen. De angst stond op aller gelaat te lezen.

... vraagt hij slechts een bewijs uwer wederliefde en gehoorzaamheid : dat gij die vervloekte witte kappen dadelijk zoudt afzetten, daar zij als teeken van oproer en verraad werden opgezet.

— Nooit ! Nooit ! Nooit ! dreunde het over de Koornmarkt.

Rogier gaf door een teeken te verstaan, dat hij nog meer te zeggen had.

— Het is eveneens de wil van den graaf, dat Jan Yoens, Pieter van den Bosch en Gerard Colpaert, als de eerste bewerkers en voor naamste aanstokers van dezen opstand, aan zijne rechtvaardige vergelding worden overgeleverd. In naam van Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, verklaar ik hen hier voor verantwoordelijke verraders, en ga thans, door de macht mij bij deze banier gegeven, er toe over, hen gevangen te nemen. Volgt mij vrienden, zeide hij tegen zijn gewapenden, volgt mij en doet uw plicht.

Rogier van Hauterive was van zijn paard gestegen en maakte zich, onder het spreken dezer laatste woorden, gereed om zich met zijne dienaren voorwaarts te bewegen, toen opeens een luid geschreeuw

opsteeg aan het uiterste einde van het marktplein. Op hetzelfde oogenblik zag men het geflikker van wapens en uit duizenden kelen stegen de kreten op :

— Gent ! Gent ! De Witkappen ! De Witkappen !

De markt vertoonde aan alle zijden tooneelen van geweld, oproer en verwarring. Wapens schitterden, zwaarden werden dreigend omhoog gestoken en dolken getrokken. Sommigen vluchtten en anderen vielen in het gedrang onder de voeten.

Jan Yoens en Pieter van den Bosch namen het gunstig oogenblik te baat en drongen aan het hoofd van verscheidene honderden Witkappen voorwaarts, terwijl achter hen, in de straten der stad Gent, de strijdkreten dreunden :

— Gent ! Gent ! De Witkappen ! De Witkappen ! Weg met de banier, dood aan de Matheïssen !

Jan Yoens trachtte zijne mannen tot bedaren te brengen ; hij wilde vooruit, tot bij de plaats waar de hoofdofficier stond, om hem te antwoorden.

Gilbert Matheïssen zag de storm losbarsten, hij hoorde de tegen hem gerichte bedreigingen, en was er van bewust dat er niets te doen zou zijn tegen den steeds wassenden stroom der volkswoede. Hij besloot den hoofdofficier aan zijn lot over te laten en met een kruiperige listigheid, een lafaard volkomen waardig, gaf hij zijn broeders een heimelijk teeken. Dank zij de heerschende verwarring, gelukte het hun, door eenige gewapende mannen gedekt, zich door eene overhaaste vlucht, aan het gevaar te onttrekken. De overige soldaten, dit ziende en door vrees bevangen, snelden in alle richtingen weg, Rogier van Hauterive alleen latende, om dien storm te weerstaan. De hoofdofficier, het zij tot zijn eer gezegd, stond te midden eener woeste en opgewonden menigte, zoo pal als een rots in de zee. Hij hield de banier van den graaf van Vlaanderen steeds in de hand en weigerde deze over te geven. Hij was thans geheel omsingeld. Doch geen zwaard werd tegen hem opgeheven ; men was het woord van Jan Yoens indachtig en gevoelde dat het laf zou zijn geweest een man te lijf te gaan, die daar alleen en hulpeloos tegenover duizenden stond. Rogier verhief hooger nog de banier en riep met een dreunende stem :

— Zoolang ik deze banier draag, stel ik den persoon van uw heer voor ; ik beveel u dus gehoorzaam te zijn, legt uwe wapens neer en er zal u genade geschonken worden. Hebt gij den graaf eene voorpraak te vragen, zoo volgt mij dan ongewapend. Ik wil bij Lodewijk, voor zijne berouwhebbende burgers doch niet voor opstandelingen, ten beste smeeken. Komt dan, ik ga u voor, volgt mij om uw vorst te voet te vallen.

Een schor gelach weerklonk in zijn nabijheid. Dit lachen had niets menschenlijks meer. Onwillekeurig verbleekte de hoofdofficier en keek in de richting van waar het zonderling geluid was opgestegen. Hij deinsde

een stap achteruit. Voor hem, neen, dicht tegen zijn gelaat nu grijsde een monster. Hij voelde zijn adem : het bloed dat uit een wonde in het voorhoofd druppelde, bevlekte zijn mantel.

Achter hem hoorde hij eene stem hem toeroepen :

— Maagdenroover, ellendige maagdenroover !

Die stem ! Eenmaal had hij ze reeds gehoord, nu klonk zij hem in de ooren als de trompet van het laatste oordeel.

— Gij hebt mijn al, mijn liefde, mijn verloofde, mijn geluk in den poel der schande laten dompelen, siste de stem. Thans zult gij loon naar werken ontvangen, lafaard.

Bleeker werd de kleur van Rogier's gelaat. Hij voelde dat zijn laatste oogenblikken waren gekomen. Onwillekeurig wendde hij zijn gelaat naar dit van zijn aanvaller. Het was Gerard Colpaert. De wraakzucht deed zijn oogen uit hunne kassen puilen, zijn gelaat was verwrongen, schuim stond op zijne lippen, in zijn hand trilde de dolk.

— Hier, neem dit voor uwe schurkerij ! hilde Colpaert.

Rogier van Hauterive stak de banier vooruit en weerde zoo den stoot af. Het staal drong diep in het houten handvat en bleef er trillend in steken. Een kreet van razernij schorde uit de keel van Colpaert.

— Houd op, houd op ! hoorde men in de verte de stem van Jan Yoens dreunen. Joos, de man met de gloeiende oogen en het bebloede gelaat, zag om. Enkele stonden nog en het slachtoffer zou hun ontsnappen. Hij sprong op Rogier van Hauterive toe en met één enkelen ruk smakte hij hem tegen den grond. Een heesch geluid steeg uit de keel van Colpaert op. Vlug had hij zijn dolk teruggetrokken en wierp zich als een waanzinnige op den gevallen ridder.

— Ik heb gezworen haar te wreken. Oog om oog, tand om tand !

Hij stak toe. Een breede bloedgolf gulpte uit de wonde en verfde den blauw fluweelen mantel van Rogier met warm bloed. Nog eens en nog eens ging de arm omhoog, daalde bliksemsnel naar beneden, en telkens zag men hoe het fijne lemmet door de kleeren ging, en met een snerpend geluid in 't warme lichaam drong.

De hoofdofficier draaide het wit zijner oogen naar boven, hief den arm op als wilde hij nog de banier vatten en gaf toen rochelend den geest.

Colpaert stond op, zwaaide den bebloeden dolk boven het hoofd, en als waanzinnig klonk zijn kreet :

— Wee dengene die 't vaderland en zijn volk verraadt. Ik heb mij gewroken.

Joos staarde het lijk aan en sprak geen woord. Wat ging er op dit oogenblik om in het hart van den eenvoudigen man ? Hij stak Colpaert de hand toe en zei :

— Gij hebt woord gehouden.

«Ik heb mijn verloofde gewroken»... (Blz. 120).

De Witkappen waren genaderd, met Jan Yoens aan het hoofd en deinsden vol schrik achteruit.

— O, ramp ! gilde Jan Yoens. Wie durfde de hand aan dien man slaan ?

— Ik ! zei Gerard Colpaert vooruitredend.

— Gij, Gerard.

— Ja, ik ; ik heb mijn verloofde gewroken die hij gisteren aan den schandpaal liet geeselen. Hij ontrukte mij alles wat mij heilig was, hij ontheiligde de reinheid zelve, ik deed wat mijn recht was.

Jan Yoens boog het hoofd. Hij was ontwapend door de smart en de toorn van den jongeling, die bij 't herdenken van zijn Kaatje, de tranen in de oogen kreeg.

Plotseling gingen de rijen der Witkappen open en een hoonende lach weerklonk. Op hetzelfde oogenblik kwam Ursula, met oogen waaruit waanzin straalde, te voorschijn, stapte over het lijk en riep :

— Hij heeft loon naar werken, de ellendeling, die de handen aan een arm, onschuldig meisje sloeg. Hij had Leliaartsbloed in de aderen en Colpaert deed goed het te vergieten.

Zij greep de banier die op den grond lag en hief haar omhoog :

— Alzoo, huilde zij, alzoo vergaan de vijanden van het volk, alzoo ook zal Lodewijk vallen, vernederd als dit zinnebeeld van zijn gevloekt geslacht. Zoo sterft ieder dwingeland. De banier zal ik vertrappen met den voet, en mijn arm zal de Witkappen ter overwinning leiden... Poorters van Gent, verschaft u zelve recht, laat dood, vuur en staal uwe grieven wreken en uwe vrijheid heroveren. Ik voorspel u de zege !

Zij trapte op de banier en schopte op het lijk van Rogier van Hauteville.

— Dat de honden zijn lijk verscheuren ! riep zij, en de raven het verslinden, zooals hij een deugdzaam Vlaamsch meisje door de roofvogels wilde laten vaneenrijten.

De woede der menigte was nu ten top gestegen. Ursula, die door allen wel gehaat, maar nog meer gevreesd werd, beschouwden ze op dit oogenblik als iemand, die onder den onmiddellijken invloed van een schrikwekkende macht handelde. Zij haastten zich dan ook hare bevelen op te volgen en wreedheid en bloeddorst schenen eensklaps te zijn losgebroken. Zoo is steeds de volkswoede, vreeselijk wanneer zij losbarst, vreeselijk tot onrechtvaardig toe. Het lijk van den hoofdofficier werd rondgesleurd en op de afschuwelijkste manier mishandeld. Men kon zien waar het vormelooze lichaam werd voortgesleept, aan het deinen van de baren der volkszee. Vreeselijk was de wraak van het volk, maar het was door de lange beproeving als door waanzin aangegrepen.

Aan het einde der markt ontstond een tweede oploop. Eenige

jonge mannen, ieder met een witte kap op het hoofd en een zwaard in de hand, aangevoerd door Filips van Artevelde, stormden naar de plaats, waar zooeven de moord was bedreven. Filips zag eerst Jan Yoens, die als het ware door schrik overmand, daar stom en bewegingloos stond, terwijl twee tranen zijn oogen ontsprongen. Pieter van den Bosch stond naast hem en aanschouwde het schrikbarend schouwspel met diepen weemoed.

— Wat hebt gij gedaan ? Gij hebt een man vermoord, terwijl hij zijn plicht volbracht, en nu mishandelt gij zijn lijk !

Met deze woorden naderde Artevelde, door zijne boogschutters gevolgd, de mannen die zich van het lijk hadden meester gemaakt, en het bij de voeten over de steenen van het marktplein sleurden.

— Laat liggen dat lijk ! schreeuwde Filips op een toon van diepe verontwaardiging, ik ben het die hier beveel en ik zweer, bij al wat mij heilig is, dat ik den eersten die mij ongehoorzaam durft zijn, dit zwaard in de borst zal stooten.

Nu de man, wiens naam als een tooverwoord op hen werkte, voor hen stond, zagen zij het afschuwelijke van hun daad in.

Men wreekt zich op geen lijken.

Doodelijke stilte heerschte over het plein.

Een oogenblik stond Artevelde als verstomd, bij den aanblik van het lijk, nam dan zijn mantel en wierp dien over het misvormde lijk. Daarop liet hij eenige monniken ontbieden, om het lijk weg te komen halen.

Toen vroeg hij Jan Yoens wat aanleiding had gegeven tot die afschuwwekkende misdaad. Deze vertelde hem de geschiedenis van Kaatje en hoe de woede van het volk was losgebarsten bij de tijding, dat de graaf zijn woord had verbroken.

Filips wangen gloeiden van verontwaardiging.

Dat was een ellendige meened van den graaf. Lafhartig het gedrag van den hoofdofficier, die zich vergenoegde in de marteling van een weerloos meisje.

— Ja, zei Jan Yoens, hoezeer ik deze moord ook laak, toch begrijp ik de woede van het volk. Men eischt dat het zich aan de genade van den graaf overlevere, dat het zijn hoofdmannen den beul schenke en zij hun witte kappen aflegge !

Deze laatste woorden waren rechtstreeks tot het volk gericht.

— Neen, wij willen de witte kappen niet afleggen ! donderde het als in koor. Weg met den graaf van Vlaanderen ! Weg met alle dwingelanden ! Wij willen Jan Yoens volgen ! Ja, met Yoens willen wij sterven ! Wij willen hem volgen tot in den dood ! Leve Gent en Jan Yoens. Leven de witkappen van Gent !

Zoo riep het volk aan alle kanten, nadat Jan Yoens had opgehouden te spreken. Hij wilde nogmaals het woord nemen, doch Artevelde trad naar voor en gebod stilte.

Het duurde geruimen tijd, voordat Filips van Artevelde zijne medeburgers kon toespreken. Eindelijk begon hij :

— Vrienden, wanneer ik u thans bezweer niets te doen met geweld of overhaasting, denkt dan niet dat ik een minder vurig verdediger ben van onze rechten en vrijheden, of dat ik eenige vrees heb voor onze vijanden. De graaf heeft zijn woord verbroken en van heden af kunnen wij ons slechts op het zwaard vertrouwen. Doch vergeet niet, dat Lodewijk onze wettige heer is...

Hier en daar steeg gemompel op, maar Filips kon het dadelijk met een teeken van zijn hand onderdrukken.

— Ja, nog altijd is hij onzen wettigen heer. Ik ben overtuigd dat de tekortkoming aan zijn gegeven woord te wijten is aan de slechte raadgevers die hem omringen. Laat ons dus ten oorlog trekken, niet tegen den graaf, maar tegen zijn bedorven gunstelingen, en laat ons voortaan onze edele zaak nimmer meer bezoedelen door eene wandaad, als deze van heden. De eerste, die weer zulk een daad pleegt, zal onherroepelijk aan het zwaard van den scherpreechter worden overgeleverd.

Opnieuw was een dof gemompel te hooren, terwijl sommigen der Witkappen verwenschingen uitstieten tegen Gilbert Matheüsssen en zijn broeders.

— Waren Gilbert Matheüsssen en zijn broeders in het gezelschap van den hoofdofficier ? vroeg Filips aan Jan Yoens.

— Ja, allen, antwoordde deze, doch zij sloegen laf op de vlucht.

— Vuige schelmen ! riep Artevelde uit. En nu, mijne vrienden, vervolgde hij, zich weder tot het volk wendende, voert strijd tegen kwade raadgevers, doch raakt uw wettigen vorst niet aan. Nog eenmaal zal ik mij naar Lodewijk van Male begeven om hem aan te zetten die ellendelingen van zijn hof te verwijderen. Wanneer verzoeken niet baat, moeten wij hen met het zwaard verdrijven.

— Ja, ja, met het zwaard, zij moeten allen ter dood ! riepen de Witkappen.

Filips van Artevelde bezag met een droevigen blik het stoffelijk overschot van den hoofdofficier.

— Wreekt u nooit op weerloozen, zeker niet op dooden, hernam hij. Ik wil het lijk naar zijne laatste rustplaats volgen. Dat de aanvoerders zich op het Raadhuis verzamelen, ik zal hen aldaar vervoegen om met hen te beraadslagen over de maatregelen die genomen moeten worden.

Eenige monniken naderden nu en legden het lijk op een draagbaar. Voorafgegaan door Artevelde en zijn vrienden, droegen zij het naar hunne kerk.

Zoodra zij de markt verlaten hadden, begon Jan Yoens wederom tot het volk te spreken :

— Artevelde, zegde hij, handelt als een wijze man, hij is wel degelijk de leider die wij noodig hebben.

— Wij willen leven en sterven met Artevelde ! riep het volk.

— Het is Gilbert Matheÿssen, die den graaf den kwaden raad heeft ingeblazen. Het is door zijn toedoen, dat gij van uwe voorrechten beroofd wordt.

Hierop trad Pieter van den Bosch vooruit en zijn oogen schoten bliksems toen hij het woord nam.

— Vrienden, sprak hij, gij weet dus wie de man is die al uwe vrijheden wil verkoopen. Artevelde zelf bekende het, dat men met het zwaard tegen hem moet trekken. Ik stel dus voor het ijzer te smeden terwijl het heet is, geen tijd te verliezen en Gilbert en zijn broeders dadelijk te vatten. Daarna zullen wij ons weder in het bezit stellen der rijkdommen, die de Matheÿssen uit de openbare schatkist hebben gestolen. Wij zullen hunne huizen verbranden en tot den grond toe slechten. En nu, mijne vrienden, wie volgt mij ?

— Wij allen, wij allen ! riepen honderden stemmen, wij zullen allen van den Bosch volgen. Weg met de Matheÿssen ! Hunne huizen zullen worden verbrand. Naar de galg met Gilbert ! Vooruit, van den Bosch, wij volgen u !

Zoo raasde de menigte, terwijl zij den jongen aanvoerder volgde en Jan Yoens meesleurde. De geheele stad was nu het tooneel van het oproer. De Matheÿssen werden overal opgezocht, doch nergens vond men ze, reeds lang waren ze de stad ontvlucht. Men moest zich dus tevreden stellen met hunne woningen te vernielen en ze tot den grond af te branden.

Na dezen verschrikkelijken dag, keerden Jan Yoens en Pieter van den Bosch naar de woning van den eerste terug. Toen zij over de markt stapten, waar des morgens het bloedige treurspel zich had afgespeeld, hoorden zij het gegil eener vrouw, die door gewapende mannen was omringd en met geweld gedwongen werd hen te volgen.

Het geheele geval werd door Jan Yoens nauwelijks opgemerkt, want er waren dien dag zooveel gruwelen gebeurd, dat menige vrouw in Gent te vergeefs om hulp had geschreeuwd.

Doch hoe groot was hunne ontzetting, toen zij het huis van Jan Yoens binnen stapten en de oude Katrien daar vonden, gebonden aan handen en voeten en bijna dood van schrik. Zij bezat nog de kracht om hun te verhalen dat de ongelukkige Livia, hare jonge meesteres, met geweld was ontvoerd.

Door smart verpletterd, zonk de rampzalige vader op een stoel neder.

Van Zoen

en de Witte
Kaproenen

Van Laeken

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

LODEWIJK VAN LAEKEN

JAN YOENS

EN DE WITTE KAPROENEN

Pentteekeningen van JAN WATERSCHOOT

NIEUWE, GEHEEL HERZIENE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN

1943

INHOUD

	Blz.
I. DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER	5
II. DE HERBERG « DE MAAN »	12
III. DE DOCHTER VAN DEN SAMENZWEERDER	20
IV. IN DE SCHUILPLAATS DER OPROERLINGEN	29
V. VOOR DE SINT-BAVO	34
VI. BIJ DEN GRAAF	41
VII. BIJ DE HEKS	48
VIII. HET VERHAAL VAN DEN GRIJSAARD	57
IX. FILIPS VAN ARTEVELDE	70
X. DE WITKAPPEN	75
XI. WILLEM HEETHOOFD EN JOOS	81
XII. EEN VREK	96
XIII. DE SMART VAN LIVIA	105
XIV. DE WRAAK VAN COLPAERT	111
XV. DE VOORSPELLING	123
XVI. BRAND	130
XVII. HET GEZANTSCHAP	139
XVIII. HET GIF DER SLANG	147
XIX. NAAR BRUGGE	153
XX. HET PLAN DER GRAVIN	157
XXI. HET EINDE VAN EEN HELD	163
XXII. EEN SOMBERE NACHT	169
XXIII. TERUG TE GENT	178
XXIV. HENDRIK VAN CASSEL	182
XXV. DE SCHAKING VAN LIVIA	189
XXVI. OP ZONNEBEKE	196
XXVII. NAAR NAZARETH	212
XXVIII. DE VOORSPELLING VAN URSULA	228
XXIX. LIVIA EN KAATJE	234
XXX. WEST-ROZEBEKE	242

— O, het is geen gewoon geheim, mijne lieve vriendinnen, zei Judith met een veel beteekenden glimlach. Dit geheim is alleen zooveel waard als het leven van twee honderd Gentenaars !

— Het leven van twee honderd Gentenaars ! galmde het als een noodkreet uit twee borsten haar achterna. En wat moet er met die twee honderd Gentenaars gebeuren ?

Judith zette hare platte borst omhoog en het purperen waas van glorie overstroomde haar gelaat.

— Ik zou u meer kunnen vertellen, dan gij dezen nacht gedroomd

... en poogde men niet Pieter Van den Bossche in *De Maan* te dooden (blz. 407)

hebt, sprak zij, ja, meer dan eenig aanvoerder of burgemeester onder u allen in de stad weet, behalve heer De Gruutere, mijn man en ik.

— Is het toch Gods mogelijk ! riepen de vriendinnen de handen van verbazing in een slaande.

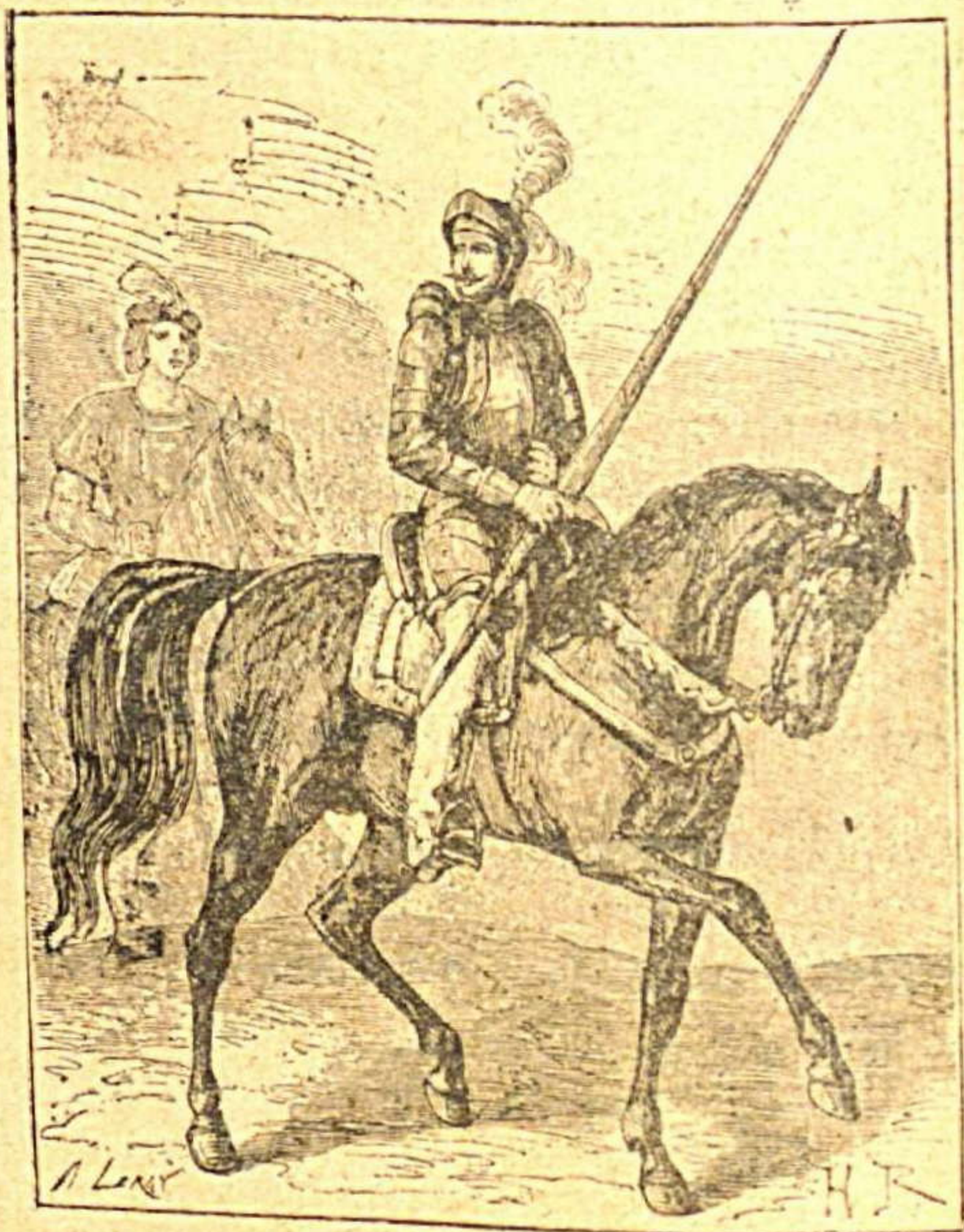
Het leven van twee honderd Gentenaars ! wat mag dat beduiden ? De triumf van vrouw Judith werd grooter.

— Versta mij wel, hernam zij, *ik zou kunnen*, wanneer ik mij op

uit en vloog toen in stormwind over hun lijf heen en verdween in het woud een groot gedeelte zijner manschappen dood achterlatend.

Jan Bruneel achtervolgde hem maar kon hem onmogelijk achterhalen.

Daarop rukte hij op Audenaarde met zijne vijfhonderd manschappen in.

Olivier van Hauterive.

De Leliaerts welke dezen aanval niet voorzien hadden, hadden juist de vestmuren verlaten, ten einde te midden van banketten en spelen te feesten en de Gentenaars bemeesterden de stad zonder slag of stoot, en braken een gedeelte der muren af.

Dit was het begin van een oorlog die zeven jaren onafgebroken voortduurde.

De Witte Kaproenen

Historische Roman

DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ
St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.